

**A háttér-televíziózás hatása kisiskolás gyermekek
feladat-megoldási teljesítményére**

Impactul consumului media pasiv asupra performanței de învățare

**The Impact of Background Television on Children's
Learning Performance**

SÁNTHA Ágnes PhD

**Joint Assistant Professor, University of Arts Tîrgu Mureș /
Marosvásárhely, Romania**

santhaagnes@yahoo.de

NAGY Melánia-Madonna:

Student, University of Arts Tîrgu Mureș / Marosvásárhely, Romania

nagymelania93@gmail.com

Abstract: *Our research deals with the impact of background television upon the learning performance of children aged 6 to 10. Learning performance was measured with an experiment where the treatment group solved school problems with the television on in the background, whereas the control group worked in a quiet place suitable for learning. According to our results, multitasking negatively influences intellectual performance, and this effect intensifies with age and with the complexity of problems to be solved.*

Keywords: *background television, learning performance, learning conditions, multitasking*

Bevezetés

Pedagógusismerőseink nem ritkán számolnak be arról, hogy a gyermekek fáradtak az iskolában, nehezen tudnak odafigyelni a túlterheltség, a pihenés hiánya és a túlzott, ellenőrizetlen médiafogyasztás miatt. E hétköznapi megfigyelések irányították figyelmünket a médiafogyasztás és tanulási teljesítmény összefüggésének vizsgálatára.

Legtöbbünk lakásában napi több órát üzemel a televízió, és ha nem főtevékenységként nézzük a tévét, akkor a háttérben hallgatjuk, halljuk azt. A gyermekek legtöbbször szintén háttér-tévézés közben éli otthoni mindennapjait, többek között ilyen körülmények között tanul, végzi a házi feladatait (IAB Romania, 2015).

Kulcsszavak: Tévészés, háttér-tévészés és multitasking

A digitális kultúrában felnövekvő gyermekek és fiataloknak, a netgenerációnak egyik fő jellemzője a többfeladatosság, ismertebb nevén a multitasking, és ezzel összefüggésben a figyelemmegosztás képessége (Tapscott, 2009), amelyet a kutatók legtöbbször egyértelműen negatív jelenségként mutat be. A digitális világnak ez az ingerekben túlburjánzó környezete a „rövidkoncentráció kultúráját” hozza létre (Opaschowksi, 1999).

Vizsgálatunk célja a multitasking hatásának vizsgálata a szellemi teljesítményre. Kérdésünk arra irányul, hogy a legtöbb háztartásra jellemző háttér-tévészés befolyásolja-e, és ha igen, mennyire, a gyermekek feladat-megoldási teljesítményét.

Kutatásunk korlátja, hogy az idő szűkössége és bonyolultabb összefüggések vizsgálatára alkalmas apparátus hiányában nem állt módunkban a tanulási teljesítmény hosszabb távú mérése. Tehát nem az új tartalmak elsajátítását, hanem az ismert tartalmakhoz köthető feladatok megoldásának teljesítményét sikerült mérnünk, ami azonban meglehetősen közel visz a tanulási teljesítményhez is. Továbbá, adataink csoportosított, összesített formában, az átlagok segítségével mutatnak képet a háttér-tévészés hatásáról, figyelmen kívül hagyva az egyéni jellemzőket és a teljesítményt befolyásoló egyéb lehetséges tényezőket, mint amilyen a versenyhelyzet eltérő hatása a vizsgálati személyekre.

Az új média rohamos terjedése ellenére továbbra is a tévészéssel töltjük a legtöbb időt. Az alábbi táblázat a gyermekek és a felnőttek tévészésre fordított idejét mutatja, hétköznapokon és hétvégén.

1. táblázat: A gyermekek és a felnőttek tévészéssel töltött ideje

Korcsoport	A tévészéssel töltött idő (perc)	
	Hétköznap	Hétvégén
6-8	134	190
9-11	134	200
Felnőtt népesség (erdélyi magyarok)	215	243

Forrás: Metro Media Transilvania, 2007; Kiss–Barna, 2015.

A tévé tehát „mindent visz”. Az utóbbi évtizedek legjelentősebb változása a tévészés jellegének módosulása: többé nem családi, társas program, hanem sokkal inkább egyéni időtöltéssé vált. Mindezt mi sem mutatja jobban, mint a tévékészü-

lékek átlagos száma háztartásonként. Az alábbi adatok azt jelzik, hogy mára – a gazdasági nehézségek dacára – Romániában több olyan háztartás van, ahol négy vagy annál is több készülék üzemel, mint ahol egyetlen egy sincs!

2. táblázat: Tévékészülékek száma a romániai háztartásokban

Készülékek száma	Előfordulási gyakorisága
0	1.7%
1	51.8%
2	35.4%
3	9.1%
4 vagy több	2%
Összesen	100%

Forrás: INSOMAR, 2007.

A háztartások felében egy, a másik felében egynél több tévékészülék működik, így saját televízió a legtöbbször a gyermek(ek)nek is jut.

A fenti két táblázatból is kiderül, hogy a gyermekek, legtöbbször már a vizsgálatunk célcsoportját alkotó kisiskolások is, napi több órát töltenek aktív vagy passzív tévézéssel. Azon tevékenységek sorában, amelyeket háttér-tévészés közben végeznek, a tanulás is szerepel – tanúskodnak az alábbi, 3. táblázat számsorai.

3. táblázat: Háttér-tévészés mellett végzett tevékenységek (Románia, teljes népesség)

Tevékenység típusa	Előfordulási gyakorisága
E-mailezés	43%
Aktivitás közösségi oldalakon	38%
Internetes keresgélés	35%
Rákeresés a tévében látott termékre (interneten)	28%
Tanulás	26%

Tevékenység típusa	Előfordulási gyakorisága
Rákeresés a tévében látott információra (interneten)	13%
Összesen	100%

Forrás: IAB Romania, 2015.

Módszerek és eszközök

A televíziózás, általában a médiafogyasztás káros hatásait leggyakrabban a gyermekeket érő veszélyek és kockázatok, személyiségi jogi és pszichés sérelmek vonatkozásában tárgyalják. A kutatók figyelme kevésbé terjed ki a tanulási teljesítmény vizsgálatára. Kutatásunk e hiány felismeréséből született. Kísérlet módszerével vizsgáltuk a médiafogyasztás tanulási teljesítményre gyakorolt hatását.

A kísérlet alanyai a marosvásárhelyi Buborék Tanodában délutáni oktatásban részesülő kisiskolás gyermekek voltak. A kísérletet 2015. április 28-án délután 14 és 17 óra között végeztük, gondosan megtervezve a kísérleti elrendezést. Az előkészítő munkálatok során a gyermekek korának megfelelő, szakemberek által ajánlott feladatlapot állítottunk össze matematikából és magyar nyelvből, hiszen e két tantárgy jelenti az elemi iskolai oktatás alapját. Bár a tökéletes kísérleti elrendezés a véletlenszerű, random kiválasztást írja elő, a mérés egyszeri jellege óvatosságra intett. Módszertani megfontolásból úgy döntöttünk, hogy nem véletlenszerűen, hanem az elő-teszt eredményei alapján alakítjuk ki a két, egymáshoz teljesítmény tekintetében hasonló csoportot: a kísérleti csoportot és a kontrollcsoportot. Mindkét csoport 17 főből állt, mindkettőbe kerültek nagyon jó és kevésbé jó teljesítményű gyermekek – erről a csoportok kialakítása során magunk gondoskodtunk. A kísérleti elrendezés minden egyéb tekintetben megfelelt a módszer előírásainak (Babbie, 1998).

Ezek után mindkét csoport ugyanazt az életkorának megfelelő tudásfelmérő tesztet végezte el előbb matematikából, majd magyar nyelvből (szövegértésből).

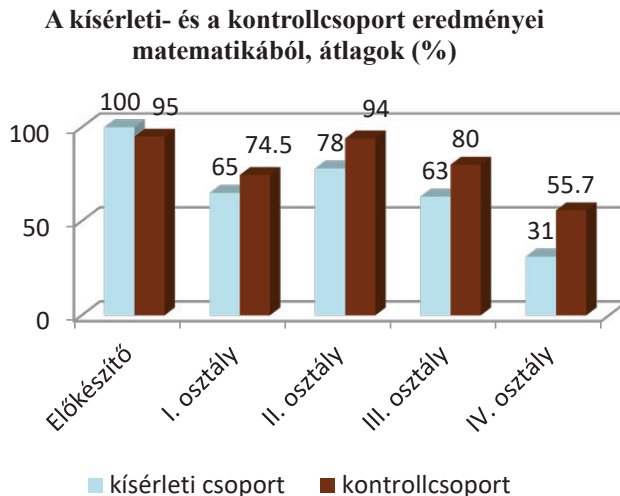
A két csoport a kísérlet idején külön helyiségben tartózkodott: az egyikben feladatmegoldás közben kísérleti inger érte az alanyokat, a másikban ez az inger hiányzott. A kísérleti inger a lehető legenyhébb volt: 40 perc időtartamú Grimm-mesét vetítettünk a háttérben, amely viszonylag könnyen emészthető médiatartalmat jelent. Amennyiben sikerül e gyenge inger hatását kimutatni, úgy bizonyítottnak

tekinthetjük a feltételezést, miszerint a médiafogyasztás károsan hat a feladat-megoldási képességre. Feltételezzük, hogy a háttér-televíziózás zavaró tényezőként működik, eltereli a gyermekek figyelmét a tanulástól, tehát a multitasking rontja a feladatmegoldás hatékonyságát.

Eredmények és megbeszélés

Az alábbiakban a kísérlet során kapott eredményeket ismertetjük és elemezzük. Elsőként a matematika feladatlpra kapott pontszámok átlagait látjuk osztályok szerinti bontásban a kísérleti-, illetve a kontrollcsoportban, százalékos formában.

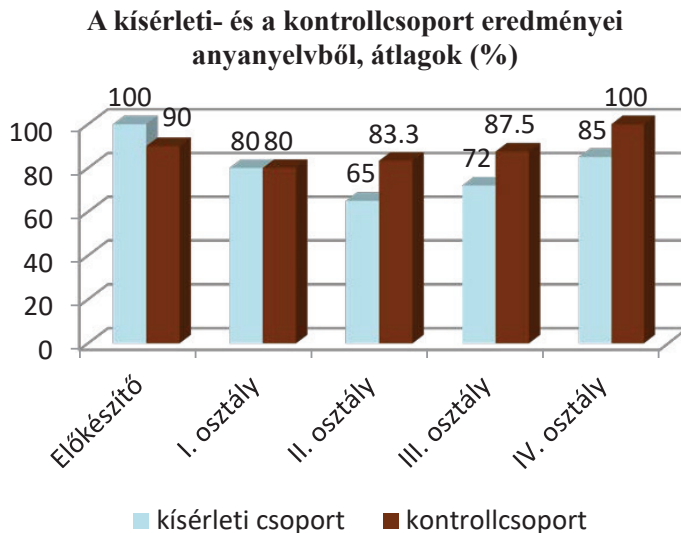

Amint az 1. ábrán látható, a kontrollcsoport az előkészítő osztályt kivéve minden korosztályban jobban teljesített, mint a kísérleti csoport. A két csoport átlagai között a legkisebb különbséget az első, a legnagyobbat a negyedik osztályban mértük. Az eredmények alapján megkövethető a kijelentés, hogy az életkorban előrehaladva egyre nagyobb a médiafogyasztásnak a szellemi teljesítményre gyakorolt káros hatása. Előkészítő osztályban a legtöbb feladat játékos, bevezető jellegű, így a kísérleti csoport nem teljesít rosszabbul – sőt, enyhe előnyre is szert tud tenni. A nagyobb odafigyelést, hosszabb koncentrációt igénylő feladatok esetén azonban (harmadik-negyedik osztályban) a háttér-televíziózás számottevően rontja a tudásfelmérőn elért eredményt, jóval nagyobb különbségeket okozva a két csoport teljesítményében.

A matematika tudásfelmérőt az anyanyelvből (szövegértésből) álló feleletválasztós teszt megoldása követte. Az előkészítő osztályosoknak megkezdett íráselemeket kellett folytatniuk, az I-IV. osztályosok koruknak megfelelő szövegértési feladatokat kaptak, mégpedig a Kenguru országos tantárgyverseny egyik korábbi feladatlapját. Mindenki hosszabb feladatsort kapott, ahol minden oldalon a szöveget illusztráló ábrázolás, nagyobb gyermekek esetében pedig hosszabb szöveg állt, alatta a kérdésekkel. A kérdésekre a képek, illetve a szöveg alapján kellett válaszolniuk. Minden válasz közül csak az egyik volt a helyes.

Az alábbi grafikon (2. ábra) az anyanyelvi feladatlagra kapott átlagos pontszámot mutatja évfolyamonként, százalékos formában.

Összességében a kontrollcsoport magyar nyelvből is jobban teljesített, mint a kísérleti. A legfiatalabb korosztályokban, előkészítő és első osztályban a két csoport teljesítménye kiegyenlített (sőt, előkészítő osztályban a kontrollcsoport teljesítménye gyengébb), ami arra utal, hogy a multitasking ebben az életkorban még nem jár együtt teljesítményromlással. Am felsőbb osztályokban a zavaró körülmény mellett dolgozó kísérleti csoport teljesítménye rendre alatta marad a nyugodt körülmények között munkálkodó kontrollcsoporténak. Igaz, a teljesítménykülönbség nem annyira szembetűnő, mint a matematika esetében, azonban így is jelentős.

Összegzés és következtetések

A két csoport teljesítménykülönbsége mindkét tantárgy esetében szignifikáns a csendben dolgozó kontrollcsoport javára. Eredményeink alátámasztják feltételezésünket, miszerint a háttér-televíziózás még ennyire rövid és egyszerű médiatartalom esetén is, mint amilyen a kísérleti ingerként használt Grimm-mesefilm volt, negatívan befolyásolja a feladat-megoldási teljesítményt. A háttér-tévezés tehát gyengíti a szellemi munka hatékonyságát. A teljesítménykülönbség az életkorral, a feladatok bonyolultsági fokának növekedésével nő.

A vizsgálat korlátjaként tarjuk számon azt, hogy a bemutatott kísérlet körülményei között nem a tanulási, hanem a feladat-megoldási képességet tudtuk mérni. További lépés lehet a szűk értelemben vett tanulás, vagyis a tartalmak elsajátításának vizsgálata multitasking körülmények között, mintegy reprodukálva a kisdíákok sokaságának tényleges élethelyzetét: a háttérben működő televízió melletti tanulást. Mindez annál is fontosabb, hiszen a kortárs médiafogyasztás egyéb jellemzői mellett a rendszeressé vált multitasking is felelős a „rövidkoncentráció kultúrájának” létrejöttéért.

Irodalom

BABBIE, Earl. 1998. *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest, Balassi Kiadó.

IAB Romania. 2015. *Rezultatele locale ale studiului est-european Digital Scope*; <http://iab-romania.ro/iab-romania/lansare-digital-scope/>; letöltve: 2016. április 16.

INSOMAR (Institutul Național Pentru Studii de Opinie și Marketing). 2007. *Obiceiuri, atitudini și satisfacția publicului radio și TV. Raport final de cercetare*. AVS 2007/3. București.

KISS, Tamás, BARNÁ, Gergő. 2015. Változó trendek a hazai magyar médiafogyasztásban. *Erdélyi Riport*, 2015. december 23.; <http://erdelyiripor.ro/tarsadalom/valtozo-trendek-a-hazai-magyar-mediafogyasztasban>; letöltve: 2016. április 23.

Metro Media Transilvania. 2007. *Expunerea copiilor la programele TV și Radio. Modele culturale ale comportamentului de consum. Raport de cercetare*. Cluj-Napoca.

OPASCHOWSKI, Horst. 1999. *Generation @. Die Medienrevolution entläßt ihre Kinder: Leben im Informationszeitalter*. Hamburg, British American Tobacco.

TAPSCOTT, Don. 2009. *Grown Up Digital. How the Net Generation is Changing Your World*. New York, Mc Graw Hill.